

2

ANALOGIÆ
TERMINORUM
SACRÆ

CONTINUATIONEM BIBLICAM,

Consensu Ampliff. Facult. Philos.
in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

DN. ISAACO

BJÖRNKUNDT

L. L. Sacr. Profess. Ord.

DISSERTATIONE GRADUALI,

Publice examinandam

scripsit

ESAJAS FELLMAN

O. Botv.

Ad diem XXIX. Martii MDCCXXIX.

loco horisq; solitis.

ABOÆ, Impr. Acad. Lit.

S:æ R:æ M:tis

*MAGNÆ FIDEI VIRO,
REVERENDISSIMO
PATRI ac DOMINO,
DOMINO*

**LAURENTIO
TAMMELIN,**

*Diceceles Aboënsis EPISCOPO
Eminentissimo, Academiae ibidem
PRO-CANCELLARIO Magnificentissi-
mo, Venerandi Consistorii
PRÆSIDI Gravissimo,
PATRONO SUMMO.*

שפט הוא מקדם ברומם אנשי
השם על מעלה וכבוד
גדול מן הראשון ומהרו כל
אשר

ד

אשר לטובם היתה זאת והגישו להם
מנחה וברכות בכל ברכה ושלום:
על כן אתה איש האלהים המקדש
מעתה להיות הכהן הגדל לעם אלהים
במזרח: ואני ראשון הוא אשר עתה
בעדת למודים לנגד כל עם אקרא שמך
והדרך הזה חדש: אם נא מצאתי חן בעיניך
ויהי לרצן לפניך איש האלהים שלוח
עבוד הזה הרל והקטן אשר בלב
שפל שמתו אל רגליך: יוסיף יהודה
ימים על ימך וקדמך ברכות טוב
תאור לך יתן לך וכל משאלותיך
ומלאת ולפני אלהים תשב לאורך ימים:

Reverendissimi
NOMINIS TUI

Devotissimus cultor
Esajas Fellman.

VIRO

Admodum Rever. & Praeclariss. Domino,
 Mag. ZACHARIAE LITHOVIO,
 Pastori civitatis Uhloënsis dignissimo,
 vicini districtus Praeposito gravissimo,
 Scholae Trivialis ibidem Ephoro adcu-
 ratissimo, Fautori & Patrono
 optimo.

VIRO

Plurimum Rever. atq; Clariss. Domino,
 Mag. ANDREAE WASELIO,
 Ad Templ. Jacobi & Johannis Stockhol-
 miensium V. Pastori laudatissimo, Fautori
 ut certissimo, ita omni observan-
 tia suspiciendo.

A Nalogiam hanc terminorum,
 tionem, cum omnis prosperi-
 Nominibus nuncupat sacram.

VIRO

Admodum Rever. & Præclarissimo Domino;
 Dn. JOHANNI FORSSKÅHL,
 Pastori Urbis Metropolitanae ad Templ.
 Friderici meritissimo, Vener. Consistorii
 urbici ibidem Adessori dignissimo,
 Fautori & Patrono pro-
 pensissimo.

VIRO

Speculatissimo & Prudentissimo Domino,
 Dn. ERICO UHLBRANDT,
 Consiliario Curie Uhlöensis equissimo, In-
 spectori rei tabellarie adcuratissimo,
 Fautori quovis honore & amo-
 re prosequendo.

in singularis observantiae testifica-
 tatis adprecatione, Vestris quoq;

Sir.

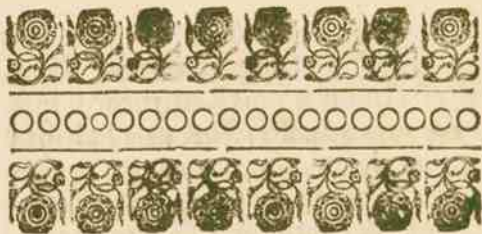
Jam very glæd, to find out this opportunity, to assure you that I have read your Dissertation with as much joy, as I have esteem for you Self.

She is so well write, and so well received by all the choisest men, and so much esteemed in all this country that every one desires to have it before she was printed. Since she came out I see every day a great numbers of its admirers, but none who blame it. For the ignorant, I take no notice of what they say, for they despise commonly what they cannot conceive. As for the rest I pray GOD to fill you with all sorts of prosperities, to bless your just designs, and to prolong your happy daies, there are the vowes,

Sir

Of your most humble
Servant

de L' ECHLUSE.

ישעיהו

THES. I.

uam cete-

rorum omni-
um extra se, Au-
ctor & Dominus,
homini, ceu visi-

bilium præstantissimo, indidit men-
tem, talis ejus post communem il-
lam toti generi primavæ perfectio-
nis jacturam conditio naturalis &
ratio est, ut quæ sensum illi cum bru-
tis communem excedunt, ea non ni-

A

per-

perfectione attingere valeat. Hinc
 perfectionis omnis Restitutor is ipse
 non minus ac Effector, ut ad altiora
 sensim levet vim humanæ mentis
 adeo languidam, blande quasi conde-
 scendit & captui ejus se adtemperat,
 varias ei in suis, quas nobiscum com-
 municavit, literis, nescio quo non
 nomine dignissimis, obvias forman-
 do notiones : quibus invisibilia ut
 visibilia, se ipse, quod magis, ut homi-
 nem, suasq; actiones, ut hominis ; &
 id blandius quidem multo humilius-
 que ac tantæ unquam conveniat ma-
 jestati, ut plurimum describit : quo
 ceu in cortice nucleum, corpus in
 umbra, in speculo faciem advertat
 homo. Quæ tendere eo & redire
 putanda sunt omnia, ut ex ipsa hac
 qualicunq; contemplatione, ipsum
 ut Ens longe perfectissimum, cujus
 tamen perfectiones perspicue ne-
 quit & plene adsequi mens nostra,
 nobis sistamus. Ex notionum igitur
 ejusmodi evolutione utcunque
 imaginem quandam Entis istius per-
 fectis-

fectissimi, nostræ vim mentis infinitum in modum superantis, excogitare liceat & formare, quæ in eo, si ab ejus abstrahas operibus, erit sita; ut, quidquid perfectionis in rebus creatis, homine inprimis, earum velut complemento, per notiones quascunq; comprehendimus, illi modo quodam intelligamus convenire eminentissimo; aut, quidquid illis adhæret imperfectionis, ab illo longissime removeamus.

THESES II.

Hujusmodi vocum quidem ac terminorum quidquid e regno naturæ in sacro codice per analogiam qualemcunq; desumptum, & ad sacras reperitur translaturum res, ad Deum omne, omnium perfectionum principium, ejusq; denominationes & opera, referri videtur commodissime. Quæ vero de Deo cum homine & rebus quibuscunq; communiter di-

cuntur notiones, ut summam & qua unquam, in amplissima hac materia, fieri potest brevitate, comprehendere liceat, ad tria fere reduci genera non incommode prorsus possunt omnes: adeo ut primum mens, varias in se deprehendendo potentias ex operationibus metiendas; corpus suis cum & partibus & facultatibus una cum mente agens, secundum; tertium res quaelibet alia nobis constituent genus. De quibus dicendi generibus quandoquidem uberrime juxta ac clarissime ab ipsis, quorum hoc interest, novimus actum, nil hujusmodi amplius a nobis, L. B. hac in opella, præter leve quoddam spicilegium, posthac expectabis.

THES. III.

IN primo primum genere consistit sese, tanquam ceterarum fons, nobis attendenda DEO in sacris tributa *Spiritus* notio: qua in genere totius essen-

essentiæ divinæ spiritualitatem, eam-
 que præ aliis, quibus communis est,
 spiritibus, quod ad omnes etiam suas
 adfectiones, longe purissimam deno-
 tari, notius est, quam ut de ea di-
 cere aliquid habeamus necesse. Huic
 accedit proxime, per nostrum con-
 cipiendi modum, notio *anima*, quæ
 in fonte per **שׁוּבָה** exprimi solet po-
 tissimum. Quo vocabulo quamvis
 ex indole linguæ sacræ aliquando i-
 ipsa persona etiam pronomine red-
 denda indicetur; ad Deum tamen
 relatum maxime *vitam* ejus ipsam
 seu essentiam connotat, quam alio-
 quin radice **חַיָּה**, uti notum omni-
 bus, & hinc derivatis reperias ex-
 pressam nominibus. Vita vero, quæ
 intellectualis dicitur, ut nobilissima,
 ita & hic sola, velut operationum
 vitalium principium, & ab ipsa qui-
 dem essentia minime diversa, in cen-
 sum venit: ac jure quidem suo per
 analogiam intrinsecæ attributionis
 inter ea, quæ Deo cum mente com-
 munia sunt, refertur. Hinc *intelle-*
ctus,

Itus, velut prior ejus potentia, ex ipsis operationibus in libro fœderis divini Deo adscriptis erit metiendus : cui quidem propria est *scientia*, ut & *sapientia*, quæ in genere propriissime, modo quidem eminentiori, ne intellectum divinum humano metientes modulo, cogitemus de illo quæ cum perfectione ejus summa e diametro pugnant, illi competunt. Quæ vero voces *cognitionis experimentalis*, per deliberationem, scrutationem & interrogationem Dei imprimis denotatæ sunt; nec non recordationis, oblivionis, cogitationis, & quæ sunt id genus aliæ intellectus operationes de Deo in S. S. prædicatæ, & imperfectionem involventes, ejusmodi sunt, ut per analogiam proportionis, hoc est, improprie per *συγκατάβασι* divinam & *οικονομικῶς*, ut Philol. amant loqui, sint, prout singulis constat, intelligendæ.

THESES. IV.

ALtera mentis etiam Deo tributa
fa-

facultas est *voluntas*: quam tamen in se non aliter penes nos nisi munere & operatione differre ab intellectu, vero videtur esse simile. Deus autē unico actu eoq; simplicissimo vult omnia, quum purissima ejus voluntas nihil ab essentia ipsa diversum inferat: pro objectorum vero diversitate diversas sortitur denominationes. Actuum enim in divina essentia successio, varietas & mutatio, si quæ ponerentur, imperfectiorem denotarent maximam. Exerit vero sese voluntas maxime per *libertatem*, eamq; in Deo summam & perfectissimam, cum *potentia* quadam omnimoda, id quod vult, efficiendi conjunctam. Quæ cum propriissime & præcipua quadam ratione, ad dignitatem illius atq; ἐξουσίην præ aliis omnibus exprimendam, competit Numini isti liberrimo, eo ipso quidquid unquam ratione quacunq; aliquem importat defectum, a se opere removet maximo.

INter divinæ hujus voluntatis actus, ut schola amat loqui, eminent præcipue ei etiam tributa subinde *decreta*, quæ non sunt, ut placet Ben. Spinozæ, necessarius naturæ ordo & immutabilis; verum firmum ac immutabile in mente Dei de eo quod libera facturus est voluntate, propositum. Res igitur ipsa nos iterum heic de Deo non ore loqui humano, docet. Fieri enim aliter per imbecillitatem mentis nostræ nequit, quam ut decreta concipientibus divina, successio actuum variorum & mutatio, & quæ cum simplicitate Numinis parum conveniunt alia, simul animis obversentur. Ceterum decreta non sunt in Deo accidentia, quia æterna; nam alioquin implicat. Sunt quidem libera in suo objecto; necessaria in ipso subjecto. Neque in DEO sunt multa decreta, sed unus actus simplicissimus circa diversa occupatus objecta. Cum
ju-

judiciis autem divinis non semper recipiuntur hæc ipsa decreta : hæc enim absoluta & antecedanea esse possunt ; illa vero hypothetica sunt & consequentia. Ex operibus quidem de decretis, ut in Deo sunt, quam versa vice judicamus cautius ; quum nec hominum decreta ab aliis aliter satis nequeant perspicere : sed quæ in humanis aut in perfectionem arguunt quandam, aut infirmitatem, aut defectum, a divinis penitus sunt separanda decretis.

THES. VI.

Voluntatis porro ex objectorum representatione, cum relatione quadam ad nos spectatorum, orti motus, *affectus* solent vocari. Illorum quicumque de Deo dicuntur, nullam in eo perturbationem involvunt aut commotionem : repugnat enim, moveri id quod est immutabile. Verum ut quod a nobis agitur, evadat

elarius, differentia heic erit quoq;
 adfectuum advertenda: quorum qui-
 dam perfectionis sunt nullius, sed
 defectus tantum humani, ut invi-
 dia, *ἰριχολοικακία* &c. qui cum a
 Dei natura sint & bonitate alieni, de
 illo nec dicuntur, nec dici possunt
 unquam. Alios, si placet, perfectio-
 nis imæ dixeris adfectus, qui homi-
 nem quidem perficiunt; Deo vero
 ob formalem, quam important, im-
 perfectionem re ipsa competere non
 possunt. Tales sunt pœnitentia, tri-
 stitia, longanimitas, misericordia &c.
 qui proprie quidem loquendo in Deo
 non sunt, licet de eo dicantur: quip-
 pe quod mutatio, quæ cum adfectu
 ejuscemodi humano conjuncta est,
 sit indigna Deo. Si vero a sua evol-
 vuntur imperfectione, ab illis divi-
 na non plane abhorret essentia. Hinc
 figurate ac improprie, seu per eam,
 quam sapius commemoro, propor-
 tionis analogiam veniunt accipien-
 di. Est vero etiam adfectuum ge-
 nus, mediæ sic dictæ perfectionis;

ut

ut gaudium, amor, odium peccati &c. qui secundario sunt in homine, primo & quidem ratione longe puriori in Deo: nec sunt aliud quid, quam voluntatis actus, qui ex conceptu humano cum operationibus hominum, qui ejusmodi concitantur affectibus, velut cum umbra seu imagine, quandam habent convenientiam.

THESES. VII.

Quæ autem de Deo & humana voluntate, (ut eorum, quos hactenus fere secuti sumus, vestigiis porro insistamus,) communiter dicuntur, *virtutes morales*, earum summa omnium, cujus aliæ nihil sunt nisi modificationes, (liceat eo uti vocabulo,) est amor: unde etiam sanctitas & justitia emanant ac veracitas. Amor autem benevolentia, nec non amicitia, certo quidem sensu de Deo dictus, pro conditione objectorum

di-

diversa, diversaq; ad homines relatione, nunc gratiæ, nunc benignitatis, nunc *ἰσχυρῆς* & misericordiæ venit in S. S. adpellandus nomine. Quæ omnes eminenter per intrinsecæ rursus adtributionis analogiam judicantur convenire Deo; ita quidem, ut quo ad ejus exemplar hominum virtutes accedunt propius, eo æstimentur jure perfectiores.

THESES. VIII.

Quam notionibus hisce secundam vindicavimus classem, totius compositi nobis sistit nomina & operationes, ipsiusq; corporis membra humani, duntaxat nominanda. Hæc vero *corporis membra* (ut de illius primum dicamus partibus, quum & proxime de altera parte ejusq; egerim9 operationibus,) sunt in S. S. non Deo ipsi, ipsius vero effectibus tributa & affectibus. Efficacia enim divina per illa monstratur, & apparitio, non habitus Dei. Hinc, prout latet nemi-

minem, illa *ἀνθρώπων ἄνθρωπος* dicta,
ἄνθρωπος sunt intelligenda: idq;
 ex genio linguæ primæ, externis in-
 terna, membris adfectus depingen-
 tis; cui oculus scientia est, manus
 potentia, facies præsentia, cor ad-
 fectus &c. quæ omnia tales de Deo
 perfectas demonstrant actiones, qua-
 les iisdem solent membris homines
 in sua sphaera perficere. Detecta est
 heic dudum opinio Sam. Bohlii sa-
 tis speciosa, qui hæc proprie de Deo
 accipienda esse membrorum nomi-
 na, ex formalitate, quam perhibet,
 vocum Hebræarum, per abstractio-
 nem Grammaticæ potius allusionis,
 quam derivationis, evincere conten-
 dit. Salvo vero aliorum iudicio, nos
 abstractiones distinguimus Gramma-
 ticas a Logicis, originem vocis ab
 usu recepto, quem penes vis est non
 raro omnis & norma loquendi. Præ-
 terea quanquam laudabile in gene-
 re erat institutum Bohlianum in e-
 ruenda vocum formali significatio-
 ne: tamen in specialibus audacia e-
 jus

jus a Clarissimis Philologis impro-
bata est.

THESES. IX.

Quæ insuper Deus in suis sibimet
litteris certi status respectu & con-
ditionis humanæ humana vindicat
nomina; pastorem, medicum, testem,
custodem, inter alia ejusmodi plu-
rima, semet adpellando : non tam
ipsa nomina, quam operationes hu-
manas, divinas iisdem expressurus,
suo scilicet modo intelligendas, pro-
ut in se notum notatumque a nobis
est sæpius, sibi adsignat. Quo vero
etiam pacto *actiones* hominum, &
membris corporis Deo antea tribu-
tis, ore videlicet, manibus, pedi-
busq; ; & sensibus externis [quos
inter tactum & gustum rarius de i-
pso dici advertas,) peractæ : nec
non peculiariter generatio; non æ-
terna quidem illa, quæ omnino,
quidquid excogitet de suo Roëllius,
propriissima est, simul tamen mira-
bi-

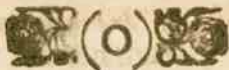
biliter singularis & ἀνεξίτητος Θ.;
 (mysterium enim est, quod nos pie
 mirari, quam stulte rimari potius de-
 cet:) sed tum spiritualis & mystica,
 tum alia ad extra respectu etiam ina-
 nimatorum sic dicta: quo illa, in-
 quam, pacto veniant intelligenda,
 ἀντιστοιχίας & proportionis ana-
 logia regulam nobis suppeditabunt.

THES. I.

Restat ultimum genus a rebus in
 regno naturæ quibuscunq; sitis de-
 ductum: in quo præsertim *animata*
 ratione destituta, cum suis & nomi-
 nibus; utpote quod Deus vocatur
 leo, agnus, & sic porro: & operibus
 & membris ejusdem generis anima-
 lium, (quo etiam plantas earumq;
 species ex usu & vi vocis referimus,)
 semet sistant nobis jam non nisi in
 genere huc referenda; quum vel ex
 supra dictis earum etiam acceptio
 constet abunde. *Inanimata* vero sunt
 res variae, quarum nomina vel ab i-
 psa

psa earum natura, h. e. elementis omnibus & corporibus cœlestibus, eorumq; adfectionibus: vel ab arte qualibet & humana industria; cuiusmodi sunt arma, calix, liber, panis &c. vel etiam adjunctis externæ fortunæ; utpote, divitiæ, hereditas, thesaurus &c. petita; & quæ non generis ejusdem huc referri nequeunt: quæ, hisce sic observatis, omnia iudicatu cuique erunt facillima. Et ne actum agamus, plura non addimus; quoniam hæc nostra posteriora quidem in primis duo dicendi genera ex instituto tractasse Clarissimum Glassium, & ante eum Elacium in Clavi sua non prorsus intacta reliquisse, (quos, qui plura cupit, consulat,) in apri-
co est omnibus.

קדשנו אלהים במתוך פי
דברך אמרת :

ב

ה גדול חסד וחן יהוה אלהינו
אלונו אנשים העיד הוא בספר
קדוש קדושים בכל מקומות:
ובהעדות האלה גם זאת כי
העליון הוא בחרת אל פינת אדם
אשר עפר ואפר כחקרת לו בשמות
אנשים ובלותו מעשיהם באשר
פרש להם ארצ שמתיו וארצ מעשיו
אשר אין הקר להם בלית עזרתם:
למען יאיר ארצ עיני האדם לראות
מפלאות בכל מעשי אלהינו ולהלל את
שם אלהים בראו ופושיעו: ואתה
אחי הנאהב ככתבך ארצ כל האלה
יכוונן יהודה את מעשה יודק לכבוד
שמו

שמו הברוך ויסקת עוד להאזין ארץ עיניך
בחקור וכהגיד ורכיו על הסוד ועל
אמתו:

זאת בעט מזר כתב

CHRIST. FELLMAN.

O. Botn.

